Dvärgflugor, Stenomicridae, en för Norden ny flugfamilj (Diptera)

HUGO ANDERSSON

Andersson, H.: Dvärgflugor, Stenomicridae, en för Norden ny flugfamilj (Diptera). [Stenomicridae (Diptera), first record of the family from Fennoscandia.] – Ent. Tidskr. 112: 149–151. Umeå, Sweden 1991. ISSN 0013-886x.

Stenomicra cogani Irwin, the first species of the family Stenomicridae found in Fennoscandia, is reported from Sweden, Skåne. This species was previously known only from Wales. Stenomicrid flies are rarely collected and only one more species, *Stenomicra delicata* (Collin), is known from Europe, namely from Great Britain and Czechoslovakia. Material of two other unidentified species in the subgenus *Podocera* from Sweden is present in the author's collection.

H. Andersson, Swedish Mus. Nat. Hist., c/o Dept. of Syst. Zool., Helgonavägen 3, S-223 62 Lund, Sweden.

Familjen dvärgflugor, Stenomicridae, är artfattig med nära nog världsvid utbredning. Främst pga sin litenhet är dessa flugor systematiskt och faunistiskt fortfarande mycket dåligt kända. Familjen upprättades av Papp (1984). Tidigare hade de få ingående släktena varit placerade i olika familjer, t ex: Drosophilidae, Ephydridae, Geomyzidae, Anthomyzidae, Asteiidae, Periscelididae och Aulacigastridae. Tre släkten räknas nu, troligen med rätta, till familjen: *Stenomicra* med 22 beskrivna arter (av vilka två kanske är synonymer) spridda över alla beboeliga världsdelar; *Cyamops* med tio arter i Syd- och Nordamerika samt Australien (obeskrivna arter finns även i Afrika och Orientaliska regionen); *Planinasus* med tre arter i Syd- och Mellanamerika.

Utmärkande för familjen är antennen med bulligt uppsvälld andra led och relativt liten hängande tredje led samt kraftigt dubbelsidigt fjädrat antennborst. Hos *Cyamops* och *Planinasus* kan antennborstets strån vara grenade, en unik företeelse bland de acalyptrata flugorna. Hangenitalierna är komplicerat byggda och ofta asymmetriska.

Arterna förekommer gärna i gräsbevuxna, helst något fuktiga biotoper. Biologin hos denna förbisedda familj är dåligt känd. Endast en *Stenomicra*-art har studerats närmare, nämligen på Hawaii (Williams 1939). Arten är knuten till enhjärtbladiga växter som sockerrör, ananas och andra bromeliaceer, skruvpalmer, gräs m fl. De relativt stora äggen, nästa så långa som honans bakkropp, fästes på växternas blad. Härifrån tar sig larverna, som har två konformiga utskott i bakkroppsspetsen, ner i de fuktiga eller vattenfyllda bladvecken på växten, där utvecklingen sker. Larverna livnär sig av där ansamlat detritus.

Stenomicra-arterna är mycket små, 1–2 mm långa, långsmala (Fig. 1) och har långa, smala vingar, som kan vara längre än kroppen. Färgen är gul eller svart, m l m kraftigt pudrad och ibland med starkt lysande silverglänsande band eller fläckar. Vingarna kan vara ofärgade eller dekorerade med mörkare eller mjölkvita fläckar. Benen är välutvecklade och flugorna kan krypa lika bra i alla riktningar. Punktögonen är starkt förskjutna framåt och återfinnes ungefär mitt på pannan (Fig. 2). Punktögonborst saknas. Ansiktet är nertill framskjutande med några kraftiga borst (Fig. 3).

Släktet *Stenomicra* indelas i två undersläkten, vilka båda är representerade i Sverige. *Stenomicra* s str utmärks bl a av följande karaktärer: avståndet mellan mynningarna av längsribborna R2+3 och R4+5 är betydligt längre än avståndet mellan R4+5 och M; främre orbitalborstet (orb) är betydligt svagare än det bakre; små postvertikalborst (pvt) förekommer. Det andra undersläktet, *Podocera*, har avstånden mellan de angivna ribborna ungefär liklånga, de båda orbitalborsten även ungefär liklånga och saknar postvertikalborst. När det gäller världsfaunan är gränsen mellan undersläktena mer oskarp.

Den från Wales beskrivna arten *Stenomicra (S.)*

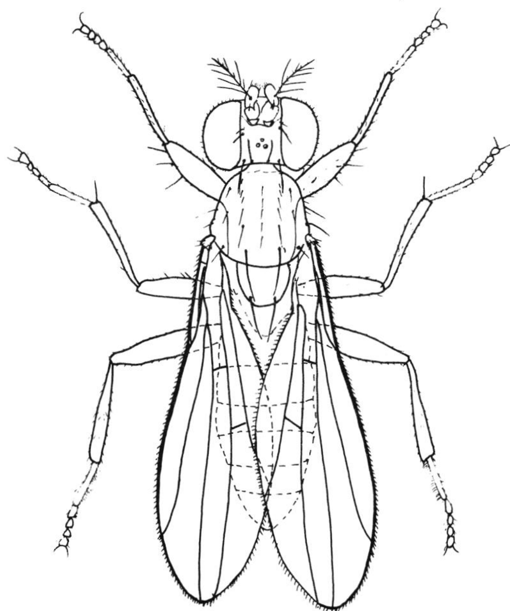

Fig. 1. *Stenomicra* s. str., habitus, ovanifrån. Omritad efter Williams (1939).

cogani Irwin, 1982, har jag tagit vid två tillfällen på Kullaberg i Skåne: 1 hane vardera 12.vii.1967 och 11.vii.1976. Lokalen är ett kärrparti strax öster om Hjorthagen i anslutning till en vattensamling, som uppstått bland f d åkrar genom att dikena förfallit. På platsen finns bl a långa gräs, kraftiga starrarter, kaveldun och igelknopp.

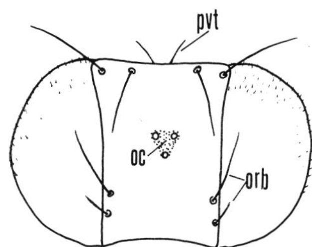
S. cogani är en mycket liten, ca 1,5 mm, helgul art. Den skiljer sig från alla andra kända arter genom avsaknaden av bakre tvärribba (Fig. 4). Släktets enda övriga europeiska art är *S. delicata* (Collin, 1944), beskriven från England och även känd från Tjeckoslovakien.

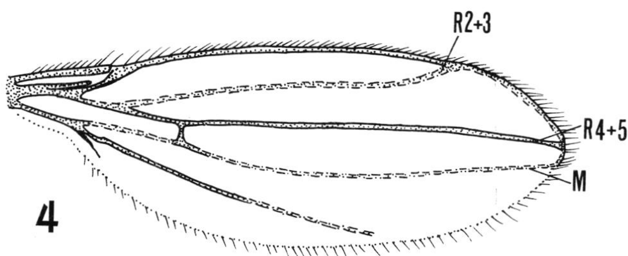
Jag har från Sverige ytterligare två arter, båda tillhörande undersläktet *Podocera*. En troligen obeskriven art är från Småland och en annan från Norrland, den senare möjligen identisk med *S. delicata*.

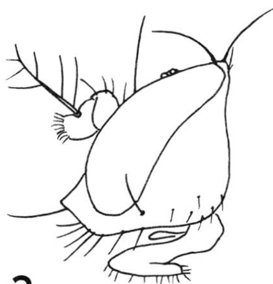
Litteratur

Collin, J. E. 1944. The British species of Anthomyzidae (Diptera). – Entomologist's mon. Mag. 80: 265–272.

Irwin, A. G. 1982. A new species of Stenomicra Co-

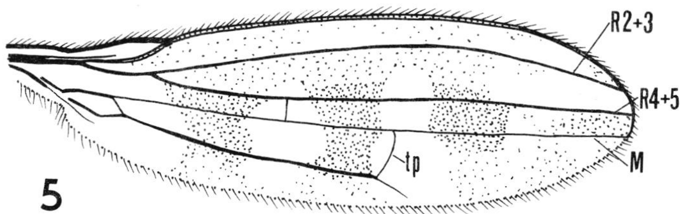

Fig. 2–5. *Stenomicra*. –2–4. *S. (S.) cogani* Irwin. –2. Huvud ovanifrån. –3. Huvud från sidan. –4. Vinge. –5. *S. (Podocera)*, vinge. (oc) punktögonknöl, (pvt) postvertikalborst, (orb) orbitalborst, (R2+3, R4+5, M) andra, tredje och fjärde längsribborna, (tp) bakre tvärribban. 3 och 4 omritade efter Irwin (1982).

2–3. Head. –2. Dorsal view. –3. Lateral view. –4–5. Wing. (oc) ocellar triangle, (pvt) postvertical seta, (orb) orbital setae, (R2+3, R4+5, M) second, third and fourth longitudinal veins, (tp) posterior cross-vein.

quillett (Diptera, Aulacigrastridae) from Anglesey, North Wales. – Entomologist's mon. Mag. 118: 235–238.

Papp, L. 1984. Stenomicridae. – In: Soós, A'. & Papp, L. Catalogue of Palaearctic Diptera 10: 61–62.

Williams, F. X. 1939. Biological studies of Hawaiian water-loving insects. III. Diptera or flies. B. Asteiidae, Syrphidae and Dolichopodidae. – Proc. Haw. ent. Soc. 10: 281–315.

Recension

Gershenzon, Z. S., et al. (huvudredaktör Medvedev, G. S.) 1990. *Keys to the Insects of the European Part of the USSR*. Volume IV, Lepidoptera, Part II. 1092 sidor. [Översättning av *Opredelitel' Nasekomykh Evropeiskoi Chasti SSSR, Tom IV, Cheshuekrylye, Vtoraia Chast'*. Nauka Publishers, Leningrad (1981).] Oxonian Press Pvt. Ltd, New Dehli. Distribueras av E. J. Brill Publishing Company, Leiden. Pris ca 900 SEK.

Den ryska versionen av detta digra verk recenserades i Ent. Tidskr. 105 (1984)/3: 89. Boken behandlar 33 småfjärilsfamiljer av vilka följande kan nämnas: Tineidae, Bucculatricidae, Gracillariidae, Argyreshiidae, Elachistidae, Momphidae, Oecophoridae och Gelechiidae. Inte mindre än 1280 arter från det europeiska Sovjetunionen med grannländer avhandlas.

Den nu utkomna engelska versionen har blivit betydligt tjockare än originalet, inte därför att mer fakta har tillförts utan genom en annorlunda layout och tjockare papper. För den som arbetar med taxonomin hos Microlepidoptera innebär denna publikation en stor hjälp då boken består av både bestämningsnycklar och genitalbilder. Genom att nu få tillgång också till engelsk text blir bestämningsarbetet ytterligare förenklat.

Eftersom översättningen är mer eller mindre ordagrann och uppgifterna inte har uppdaterats, består originalets för- och nackdelar. Boken är i stort sett genomgående en kompilering av den information som stått författarna till buds och den är i sin uppläggning snarlik Herings "Die Schmetterlinge. Ergänzungsband I" från 1932, som haft så stort värde för fjärilstaxonomer under flera decennier. För samlare i grannområdena är det ju av stor vikt att få uppgifter om de arter som förekommer i den europeiska delen av Sovjetunionen så att eventuella, påträffade nytillskott inte förbises. Nu är faunan där skenbart inte så värst mycket artrikare än t ex den nordiska, men det beror nog till en del på att den inte är så välutforskad.

En annan fördel med boken är att många genitalier visas som inte publicerats på annat håll. I bestämningsnycklarna får man förutom karakteristika hos imago veta värdväxter och den geografiska utbredningen för alla arter. Tyvärr har översättaren nästan uteslutande använt de engelska trivialnamnen på värdväxterna. I slutet av boken finns en tolkningslista på de aktuella växterna från engelska till latin, men denna lista skulle ha varit överflödig om översättaren valt att ge de vetenskapliga namnen direkt, vilket också förekommer då inga engelska namn har funnits.

Även om avsikten varit att ge en i stort sett exakt översättning av originalverket, skulle bokens värde ökat i än högre grad om man givit arterna de nyaste namnen, uppdaterat den geografiska utbredningen och andra uppgifter samt, framför allt, bytt ut en del mycket svårtolkade genitalbilder och korrigerat allvarliga felaktigheter. Vidare kunde man också lagt till mängder av kända hongenitalier. Det hade också varit förtjänstfullt om man dessutom infogat nyupptäckta och nybeskrivna arter inom europeiska Sovjetunionen och i grannländerna, om inte i bestämningsnycklarna så åtminstone i form av noter i anslutning till närstående arter. Bilder av de tillagda arternas genitalier kunde förslagsvis ha publiceras i en supplementdel i slutet av boken. Dessa tillägg borde inte ha varit helt omöjliga att genomföra i samarbete med den ryska redaktionen för originalutgåvan.

Tills nyligen har kontakten med västlandet inte varit helt problemfri och fortfarande finns hinder för ett smidigt samarbete mellan ryska och västerländska entomologer. Av detta skäl är bokens innehåll i vissa detaljer föråldrat. Grupper, som nyligen reviderats av europeiska eller andra lepidopterologer, skulle ha kunnat få en modernare behandling. Omfattningen och tillförlitligheten är också avhängig av de medverkandes specia-